

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Fonetický ústav
doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.

Posudek
vedoucího práce na diplomovou práci Martiny Černé
**Schopnost imitace řečového rytmu u filologicky
orientovaných osob**

Studie zabývající se rytmem řeči se ve světové fonetice objevují stále častěji. Badatelé si uvědomili význam rytmického členění promluv pro komunikaci a výsledkem jsou nejen zajímavé studie, ale i celé konference či zvláštní čísla časopisů věnovaná rytmu. V českém prostředí je zkoumání rytmu omezeno malým počtem badatelů a nedostatkem prostředků věnovaných na výzkum. Přesto i zde vznikají dobré studie, které je možno použít i pro mezijazykové srovnávání. Diplomová práce Martiny Černé je cenným příspěvkem v této oblasti. Týká se konkrétních behaviorálních reakcí na řečové podněty se specifickou instrukcí napodobit rytmus slyšeného třemi různými způsoby. Mapuje tedy imitační potenciál vzorku české populace univerzitních, humanitně zaměřených studentů.

Obsah práce naznačuje logickou stavbu a přehledné dělení – je v souladu s nejrozšířenější konvencí prezentace empirického výzkumu (shrnuté např. v metodologické příručce APA). Celkově se práce skládá z pěti oddílů, z nichž tři jsou ještě dále vnitřně členěny, seznamu použité literatury a drobnějších náležitostí, včetně abstraktu v českém a anglickém jazyce.

V přehledu odborné literatury se diplomantka nejprve zabývá obecnějším významem rytmu pro člověka, dále definicí rytmu řeči jakožto střídáním kontrastů, které je vnímáno jako pravidelné nebo předvídatelné. Jsou zde diskutovány nejzávažnější publikace z dané oblasti fonetického popisu a je zřejmé, že autorka je vybírala s rozvahou a četla s porozuměním. Cenná je zde zejména její prezentace Kohlerova návrhu na předefinování cílů a metodiky výzkumu v oblasti. Na tuto tematiku navazuje podrobnější představení některých studií souvisejících s autorčíným záměrem. Poslední část přehledu je věnována češtině a výzkumu na ní provedeném. Tato část je relativně rozsáhlá, ovšem velmi čtivá a chvályhodně kompaktní. Díky svým obsahovým i formálním kvalitám může být tato část doporučována jako vzor pro studentské kvalifikační práce s podobnou tematikou.

Třetí kapitola zahajuje vlastní empirickou sondu. Autorka nejprve jasně formuluje hypotézy, přičemž nezapomíná ani na hypotézu nulovou, poté se věnuje materiálu, respondentům a testové proceduře. Podrobně popsaná metodika výzkumu odpovídá dnešním konvencím: je dostatečně konkrétní na to, aby bylo možno výzkum beze zbytku replikovat. Zejména popis testových položek na s. 62-65 je velmi dobrým příkladem kompromisu mezi úplností a stručností.

Prezentace výsledků je opět přehledná, čtenář se v textu neztrácí. Autorka se nejprve věnuje defektním položkám, jejichž četnosti již samy o sobě nesou užitečnou informaci s relevancí pro stanovené hypotézy. Hlavní závislou proměnnou je pak přesnost imitace vyjadřovaná průměrnými odchylkami od vzoru. V práci bylo vyzkoušeno několik metodických přístupů s cílem určit, nakolik odlišné výsledky lze u nich očekávat. I v tom spatřuji nezanedbatelný přínos, který může být využit v navazujícím výzkumu. Sledovaná proměnná je posouzena v různých souvislostech a nechybí ani zajímavý pohled na osobní charakteristiky pokusných osob. Grafy jsou opatřeny autonomními legendami – čtenář není nucen v textu dohledávat informace nutné k jejich pochopení.

Pro účely obhajoby navrhuji následující témata k diskusi. Experiment naznačil, že pokusné osoby jsou nejspíše dosti výrazně limitovány vlastní dexteritou. Přitom motorické projevy rytmu jsou od lidského chování neodmyslitelné. Jak by bylo možno modifikovat metodiku sběru dat v rámci třetího modu, tj. neřečové imitace řečového rytmu, aby se úkol potenciálně usnadnil? Měření také ukázala, že v reakcích lze nalézt různé imitační vzorce. Bylo by možno navrhnout percepční experiment, který by jejich platnost pro posluchače otestoval? Zde je třeba uvažovat dosti konkrétně – např. s ohledem na nalezené snižování odchylky v poslední slabice položky.

Celkově je z předložené práce patrné autorčino nadání pro empirický výzkum i svědomitý přístup k řešeršním úlohám. Konstatuji tedy, že diplomová práce Martiny Černé splnila svůj účel a svým obsahem i rozsahem vyhověla požadavkům kladeným na diplomové práce magisterského studia. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 25. 5. 2013

.....

doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.